

order to understand the meaning of words easier and the presentation of information gradually, is investigated. It is important to establish a psychological contact with jurors, sincerity and competence of the communicating person. The influence of individual psychological peculiarities of jurors on a court decision is also significant for the effective exercise of their powers, accordingly, the approach to their selection should be premeditated, and only specialists with psychological education should be involved in such a process.

Key words: *juror, psychology of juror, internal conviction, perception of circumstances of the case.*

Стаття надійшла 20 серпня 2018 р.

УДК 343.137(477)

В. В. Навроцька

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОВЛЕННЯ ВТРАЧЕНИХ МАТЕРІАЛІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Здійснено аналіз дискусійних питань правового регулювання інституту відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження. До основних проблем аналізованого інституту належить: вузьке коло проваджень, що підлягають відновленню у випадку їх втрати, відсутність в учасників кримінального процесу права на оскарження рішень суду, прийнятих за результатами розгляду заяв про відновлення втрачених матеріалів, відсутність у суду права за власною ініціативою приймати рішення про відновлення втрачених матеріалів.

Ключові слова: *матеріали кримінального провадження, відновлення втрачених матеріалів, захист процесуальних прав.*

Постановка проблеми. Системне реформування кримінального процесуального законодавства (у напрямі розширення прав учасників процесу та підвищення стандартів доказування) виявило низку важливих проблем правозастосування, що тривалий час залишалися на «задвірках» кримінально-процесуальної науки (без належного теоретичного аналізу) та без будь-якого нормативного регулювання. Однією із таких проблем є відновлення втрачених матеріалів кримінальних проваджень.

Стан дослідження. Ступінь наукової розробки проблеми загалом дуже низький. Окремі аспекти проблеми відновлення втрачених

матеріалів кримінального провадження досліджували, зокрема, С. В. Бажанов, О. Я. Баєв, Я. О. Герасимчук, Н. П. Єфремова, В. С. Зеленецький, В. В. Кальницький, В. Ю. Кузьміна, А. Г. Маланюк, О. М. Миколенко, А. Б. Романюк, Г. П. Хімічева. Однак після прийняття нового КПК України 2012 р. монографічному дослідженню проблема відновлення втрачених матеріалів кримінальних проваджень не була піддана.

Мета статті – акцентування на дискусійних питаннях кримінально-процесуального регулювання відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження з тим, аби законодавець у подальшому усунув відповідні недоліки аналізованого інституту.

Виклад основних положень. Донедавна (до прийняття КПК 2012 р.) взагалі не було передбачено порядку відновлення матеріалів кримінальних проваджень. Це можна пояснити тим, що на практиці факти втрати справ, зазвичай, широко не афішувалися. Керівники слідчих підрозділів, а подекуди – навіть судді та «наглядаючі» прокурори (!) намагалися не виносити «бруд із хати». Якщо існувала можливість повторного допиту учасників процесу, долучення до справи копій документів, часткового переукладення їх із пам'яті, цим користалися. А, відтак, справа не вважалася втраченою. Для державної звітності чимало випадків втрати матеріалів кримінальних проваджень залишалися латентними. А тому, не маючи адекватного статистичного відображення, вони не сприймалися законодавцем масштабно як проблема насправді актуальна.

Проблемну ситуацію можна не помічати чи робити вигляд, що вона є незначною, однак об'єктивно від того вона нікуди не зникне. Втрата матеріалів кримінальних проваджень існувала раніше. Неподинокими є такі випадки й у сучасній практиці кримінального судочинства. І немає жодних підстав сподіватися, що такі факти не будуть траплятися у майбутньому. Спеціаліст із середнім (навіть за сучасними мірками) стажем роботи у слідчих підрозділах доволі легко згадає випадки втрати, знищення, викрадення матеріалів кримінальних проваджень. Практично аксіоматичним є твердження про те, що в органах досудового розслідування та у судах вряди-годи втрачаються матеріали кримінальних проваджень.

Відповідно до даних судової статистики кількість кримінальних проваджень щодо втрачених матеріалів недавніми роками неухильно зростає (до прикладу, із 9-ти проваджень у 2013 р. та 10-ти – у 2014 р., аж до 183 – у 2015 р.). Звісно, зростання цих показників має під собою об'єктивні причини – появу тимчасово окупованих чи непідконтрольних Україні територій.

На такі показники впливають й інші обставини. Феномен протидії кримінальному судочинству (що деколи має характер організова-

ної злочинної діяльності) обговорюється вченими та практичними працівниками. Не останнє місце серед найпоширеніших форм протидії розслідуванню займає викрадення та знищення матеріалів кримінальних проваджень [1, с. 9–10; 2, с. 160–161; 3, с. 274–276; 4, с. 235–244; 5, с. 121–123; 6, с. 435–438; 7; 8, с. 162–166].

Про втрату матеріалів кримінальних проваджень пише і неюридична преса [9; 10; 11]. Звісно, міра достовірності цієї інформації менша, але ймовірні погрішності у точності відтворення окремої ситуації не перешкоджають її використанню при системному аналізі проблеми.

При втраті матеріалів провадження окремі права учасників процесу, як-от право на апеляційне (касаційне) оскарження рішень суду можуть фактично залишитися нереалізованими. Це питання свого часу було предметом розгляду Європейського суду з прав людини. У низці своїх рішень цей орган стверджував, що у ст. 6 Європейської конвенції з прав людини безпосередньо не гарантоване право на оскарження рішень суду і не зобов'язано договірні держави передбачати відповідні процедури (що полягають, зокрема, у доступі учасників процесу як до рішень, що можуть бути оскаржені, так і до матеріалів, на яких такі рішення ґрунтувалися). Однак, на думку Стразбурського суду, положення ст. 2 Протоколу № 7 до Конвенції все ж закріплює відповідні права. А тому, якщо на рівні національного законодавства передбачено можливість оскарження рішень суду у зв'язку із встановленням підставності кримінального обвинувачення, то гарантії ст. 6 Конвенції слід застосовувати й у такому провадженні. Адже воно становить частину цілого процесу вирішення питання про обґрунтованість оспорюваного обвинувачення. З огляду на це ЄСПЛ вважає право на доступ до матеріалів завершеного кримінального провадження (а у разі їх знищення – право вимагати відновлення таких матеріалів) частиною права на судовий захист, а позбавлення цих прав – порушенням ст. 6 Конвенції [12, 13].

Звісно, і раніше втрачені кримінальні провадження відновлювалися та щодо них приймалися відповідні рішення [14]. Однак це відбувалося в умовах повної відсутності спеціального правового регулювання. Більшість втрачених проваджень відновлювалась «технічно», тобто у позапроцесуальній формі, нерідко без будь-якого повідомлення про це учасників процесу. Протягом багатьох років за відсутності спеціальної процедури відновлення кримінально-процесуальних матеріалів з цією метою застосовувалися загальні норми, які регламентували порядок досудового розслідування та судового розгляду. Частково вони були для цього цілком придатними, а частково – ні. Однак внаслідок специфіки відновлюваного провадження вони (загальні

умови) не завжди можуть бути застосовувані у ньому за аналогією. Істотні особливості, окрім того, тут має процес доказування та прийняття рішень.

А тому практика ставила (і, продовжуватиме ставити) перед законодавцем питання про урегулювання отаких «тіньових» для кримінального судочинства відносин, що реально виникають у ході відновлюваного провадження. Певно, стверджувати, що законодавець із поставленим перед ним завданням впорався на 100%, було б абсолютно безпідставно та категорично. Однак, незважаючи на низку вагомих недоліків правового регулювання аналізованого інституту, по яву розділу VII КПК України слід розцінювати позитивно.

В юридичній літературі одним із дискусійних питань є те, які саме втрачені матеріали кримінального провадження підлягають відновленню. Серед науковців з цього приводу існує два протилежні підходи. Відповідно до першого із них, заперечується можливість відновлення матеріалів того провадження, яке закінчилося постановленням іншого, аніж вирок, рішення (наприклад, ухвали про застосування чи відмову у застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру) [15]. Позиція adeptів такого підходу зрозуміла та ґрунтується на буквальному тлумаченні відповідної кримінально-процесуальної норми.

Друга із позицій ґрунтується на положенні ч. 6 ст. 9 КПК України, відповідно до якого у разі неоднозначного регулювання питання кримінального провадження, слід застосовувати загальні засади кримінального провадження [4, с. 238–239]. Прибічники такої позиції стверджують, що відновленню можуть підлягати матеріали кримінальних проваджень, які завершилися прийняттям таких рішень, як: а) ухвала про застосування примусових заходів виховного характеру (ст.ст. 497, 501 КПК); б) ухвала про застосування примусових заходів медичного характеру (ст.ст. 513 КПК), в) ухвала про закриття кримінального провадження та звільнення особи від кримінальної відповідальності (ст. 228 КПК); г) ухвала про закриття кримінального провадження у зв'язку із відмовою прокурора від підтримання державного обвинувачення (ч. 2 ст. 284 КПК).

Видається, що сучасна редакція ст. 524 КПК безпідставно зву́же коло проваджень, матеріали яких можуть бути відновлені. Відмінність у назві рішення (ухвала чи вирок), яким завершується розгляд справи по суті, не повинна бути причиною для відмови учаснику провадження про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру на те, аби матеріали цього втраченого провадження були відновлені. В юридичній літературі стверджується, що

це не свідомий підхід законодавця, а радше недолік законодавчої техніки. А тому до усунення цієї вади у законодавчому порядку допустимо за аналогією розглядати за правилами розділу VII КК України і заяви про відновлення втрачених матеріалів у справах, які були завершені винесенням цих двох видів ухвал [4, с. 238–239; 5, с. 121–123; 6, с. 440–441; 16, с. 908–909].

Також ст. 540 КПК України не передбачає можливості відновлювати провадження, що були завершені винесенням інших ухвал про закриття провадження (наприклад, у зв'язку зі смертю обвинуваченого, через відмову прокурора у зв'язку з відмовою від підтримання державного обвинувачення або ж внаслідок звільнення особи від кримінальної відповідальності). У цих випадках вирок у справі не виноситься. Але і особа, яку було звільнено від відповідальності, і особа, провадження щодо якої було закрито через відмову прокурора від підтримання обвинувачення, може мати інтерес у відновленні матеріалів такого втраченого провадження. Приміром, звільнений від кримінальної відповідальності стверджує, що всупереч положенню ч. 8 ст. 284 КПК України, він не давав згоди на таке звільнення. До речі, така ж заінтересованість може виникати і у потерпілого. Наприклад, він може оспорювати той факт, що йому була надана можливість самостійно підтримувати субсидіарне (додаткове) обвинувачення в силу положень ч. 2 ст. 341 КПК. Або ж, до прикладу, потерпілий може заперечувати факт досягнення примирення (що є однією з обов'язкових умов звільнення від кримінальної відповідальності на підставі ст. 46 КК України) між ним та обвинуваченим.

Певно, є усі підстави підтримати останню із наведених думок (відповідно до якої під час застосування ст. 524 КПК слід вдатися не до «буквального», а до розширювального тлумачення цієї норми). Видається, що, здійснюючи вказівку на «вирок», законодавець акцентує саме на його завершальному характері для кримінального провадження. Але такий же характер можуть мати й наведені ухвали суду. У ч. 2 ст. 284, ч. 3 ст. 288, ч. 2 ст. 500, ч. 2 ст. 512 КПК однозначно вказано на завершення судом кримінального провадження шляхом винесення відповідних ухвал. Тому абсолютно обґрунтовано видається пропозиція про потребу внесення до законодавства змін, які б стосувалися можливості відновлення матеріалів не з огляду на вид рішення, а у зв'язку із тим, що ним було закінчено провадження по суті [6, с.441].

Зараз же (доки відповідні зміни не внесені) положення розділу VII КПК України цілком можна застосовувати за аналогією і у ситуації, коли до суду надходить заява про відновлення матеріалів втраченого кримінального провадження, що було завершене винесен-

ням ухвали про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, ухвали про закриття провадження у зв'язку із звільнення від кримінальної відповідальності, а також ухвали про закриття провадження внаслідок відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення (ч. 2 ст. 284 КПК).

Слід зауважити також на не цілком коректний та однозначний виклад законодавцем положення ч. 2 ст. 528 КПК. Там зазначено, що суд відмовляє у відкритті провадження по відновленню втрачених матеріалів, «якщо мета звернення до суду, зазначена заявником, не пов'язана із захистом його (!) прав та інтересів». Використання займенника «його», вказує на те, що учасник судового провадження (прокурор у тому числі) може звернутися із відповідною заявою до суду, аби захистити власні, персональні інтереси. Однак, безсумнівно, прокурор у такому разі відстоюватиме не особисті інтереси, а інтереси публічні. Незважаючи на не зовсім вдалу редакцію аналізованої норми, відповідне право у прокурора, як видається, все ж існує. Такий висновок випливає із аналізу низки норм вітчизняного законодавства. Насамперед, у ст. 525 КПК серед суб'єктів права звернення до суду із відповідною заявою названо «учасника судового провадження» (безвідносно до того, чий інтерес – власний чи представляюваний) він збирається відстоювати у такому провадженні. По-друге, така можливість прокурора випливає із положень п. 2 ст. 2 Закону України «Про прокуратуру», де йдеться про те, що однією із функцій прокуратури є представництво інтересів громадян або держави в суді. Крім того, тут за аналогією може бути застосоване положення п. 12 ч. 2 ст. 36 та ч. 3 ст. 128 КПК, відповідно до яких прокурор може відстоювати інтереси держави чи громадян, які через фізичний стан чи матеріальне становище, недосягнення повноліття, похилий вік, недієздатність чи обмежену дієздатність неспроможні самотійно захищати свої права. До того ж, прокурор як суб'єкт права на оскарження рішень суду повноцінно може реалізувати таке право тільки тоді, коли він матиме доступ не лише до самого рішення, а й до матеріалів, на яких це рішення ґрунтувалося.

Прикладом рішення суду про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження за ініціативи прокурора (та з метою відстоювання ним інтересів учасників судового провадження) може слугувати ухвала судді Слов'янського міськрайонного суду Донецької області від 28.03.2016 р. Обставини справи такі: до суду надійшла заява заступника прокурора Донецької області про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження відносно Особи 1. Прокурор обґрунтував заяву тим, що вироком Центрально-Міського

районного суду м. Горлівки Донецької області Особу 1 було визнано винним та засуджено за ч. 4 ст. 187, ст. 71 КК України, зазначений вирок не набрав законної сили, оскільки засудженим та прокурором було подано апеляційні скарги. Однак через захоплення приміщення апеляційного суду Донецької області незаконними військовими формуваннями так званої ДНР слухання справи не відбулося, а матеріали кримінального провадження втрачено. На думку прокурора, зазначені обставини стали передумовою порушення конституційних прав підсудного та інших учасників кримінального провадження. Відповідно до інформації ТУ ДСА України в Донецькій області було зроблено спробу безпосереднього транспортування кримінальних проваджень, справ, підсудних судам, розташованим у районі проведення АТО, до місцевих судів, визначених Розпорядженням Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ України «Про визначення територіальної підсудності справ» від 02.09.2014 р. № 2710/38-14, але у зв'язку із тим, що виникла загроза їх втрати та викрадення сторонніми особами, перевезення було припинено. Тому заступник прокурора звернувся до суду із проханням відновити окремі матеріали кримінального провадження стосовно Особи 1. Оскільки матеріали кримінального провадження щодо засудженого Особи 1 було втрачено та іншого шляху, окрім як відновлювати матеріали провадження, у прокуратури не було, суд прийшов до переконання, відповідно до якого заява прокурора підлягає задоволенню [17].

Дискусійним (у зв'язку із законодавчим невирішенням), залишається питання про наявність законного інтересу суду стосовно відновлення втрачених матеріалів. КПК України закріпив за судом тільки обов'язок вирішення питання про поновлення втрачених матеріалів, потрібних для захисту прав та інтересів учасників провадження. Зараз (з огляду на норми КПК України) суд сам не може вжити жодних заходів щодо відновлення втрачених матеріалів. А тому, не будучи вправі із власної ініціативи розпочати кримінальне провадження із відновлення матеріалів, суд має повідомляти про цей факт учасників провадження і чекати подання ними відповідних заяв.

Прикладом подібної ситуації було здійснення провадження з відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження на підставі ухвали Вінницького районного суду Вінницької області. У зазначеній ухвалі вказано, що провадження було розпочате за заявою прокурора прокуратури Вінницького району, а в самій заяві, що підставою її подання було отримане повідомлення голови Вінницького районного суду Вінницької області про факт виявлення судом відсутності окремих матеріалів у кримінальному провадженні [18].

Законодавець залишив поза увагою ту обставину, що суд (з огляду на положення ст. 410 КПК) відповідальний за повноту судового розгляду (а, отже, і за наявність матеріалів, що підтверджують законність та обґрунтованість та його висновків, викладених у судових рішеннях). У цій ситуації його процесуальний інтерес є безсумнівним. Як абсолютно резонно зауважує А. Романюк, ініціатива суду із відновлення втрачених матеріалів є іноді необхідною тоді, коли постає необхідність відправлення провадження до вищого суду, а заінтересовані особи не виявляють будь-якої ініціативи [6, с. 443–444].

Ще однією істотною вадою законодавчого регулювання відновлення втрачених матеріалів є те, що у КПК не передбачено можливості оскарження до апеляційного суду ухвал про: 1) залишення заяви про відновлення втрачених матеріалів без руху; 2) повернення такої заяви заявнику; 3) відмову у відкритті відновлюваного провадження; 4) залишення заяви без розгляду; 5) закриття розгляду заяви про відновлення матеріалів втраченого провадження. Не виключено, що заявник може заперечувати законність таких ухвал. Однак розділ VII КПК України не надає йому такої можливості. А враховуючи те, що відповідно до положень п. 3 ч. 1 ст. 392 цього Кодексу в апеляційному порядку можуть бути оскаржені тільки рішення, у випадках, прямо передбачених КПК, можна дійти висновку, що такі ухвали не підлягають оскарженню взагалі (навіть у випадку її очевидної незаконності та необґрунтованості).

Також у КПК не вказано, протягом якого часу має бути завершено відновлюване провадження. Видається, що проблему швидкості кримінального провадження не слід пов'язувати виключно із необхідністю ефективної боротьби зі злочинністю. Під час відновлення матеріалів кримінального провадження ця проблема не тільки зберігається, але й загострюється. При розгляді конкретних справ, пов'язаних зі скаргами на порушення права бути засудженим у розумний строк, Європейський суд неодноразово наголошував, що держава повинна гарантувати дотримання розумного строку навіть під час порушення роботи державних установ у країні, наприклад, у період тимчасової політичної кризи. Складність справи, дії сторін і виняткові обставини, із якими зіштовхуються суди (знищення чи втрата матеріалів проваджень у тому числі), можуть братися до уваги лише тоді, коли держава застосувала необхідні та ефективні заходи для виправлення такого стану справ. У іншому разі держава має нести відповідальність за порушення зазначеної статті міжнародного договору. А тому відновлювати матеріали втраченого кримінального провадження потрібно у розумний, з погляду вимог Загальної Декларації прав людини, строк.

Висновки. На підставі наведеного можна зробити такі висновки: 1) втрата матеріалів кримінальних проваджень є відносно поширеним явищем, що здійснює суттєвий вплив на правові відносини державних органів та осіб у сфері кримінального судочинства; 2) за правилами розділу VII КК України (за аналогією) слід також розглядати заяви про відновлення втрачених матеріалів по справах, у яких виносилися ухвали, котрими провадження по справі закрито; 3) якщо суд першої інстанції повинен направити справу до вищого суду у зв'язку із прийняттям ним апеляційної (касаційної) скарги, а згодом з'ясується, що матеріали цього провадження були втрачені, то, виходячи із змісту ст. 525 КПК, він має «дочекатися», доки до нього із відповідною заявою (про відновлення втрачених матеріалів провадження) звернеться хтось із учасників процесу; 4) істотною вадою законодавчого регулювання відновлення втрачених матеріалів є те, що у КПК не передбачено можливості оскарження до апеляційного суду ухвал про залишення заяви про відновлення втрачених матеріалів без руху; повернення такої заяви заявнику, відмову у відкритті відновлюваного провадження, залишення заяви без розгляду, закриття розгляду заяви про відновлення матеріалів втраченого провадження; 5) відновлення матеріалів втраченого кримінального провадження має бути здійснено у розумний (із погляду вимог Загальної Декларації прав людини) строк.

1. Петрова А. Н. Противодействие расследованию, криминалистические и иные меры его преодоления: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 «Уголовный процесс, криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность». Волгоград, 2000. 20 с.

2. Баяв О. Я. Посягательства на доказательную информацию и доказательства в уголовном судопроизводстве (правовые и криминалистические средства предупреждения, пресечения и нейтрализации последствий: проблемы и возможные решения). М.: Юрлитинформ, 2010. 432 с.

3. Маланюк А. Завдання і предмет провадження з відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження. *Малиновські читання: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Острог, 15–16 листопада 2013 року). Острог: Вид-во Національного ун-ту «Острозька академія», 2013. С. 274–276.

4. Маланюк А. Загальні умови здійснення провадження з відновлення втрачених матеріалів у кримінальному судочинстві України. *Вісник Львівського університету*. Серія юридична. 2017. Вип. 64. С.235–244.

5. Миколенко О. М. Правове забезпечення інституту відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження. *Матеріали 69-ї наукової конференції професорсько-викладацького складу економіко-правового факультету Одеського нац. університету ім. І. І. Мечникова* (м. Одеса, 26–

28 листопада 2014 року) / відп. ред.: І. С. Канзафарова, А. О. Нігрєєва; ОНУ ім. І. І. Мечникова, ЕПФ. Одеса: Астропринт, 2014. С. 121–123.

6. Романюк А. Б. Проблемні питання правового регулювання відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження в Україні. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія: зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.), В. М. Дрьомін (заст. голов. ред.), Ю. П. Аленін та ін.; відпов. за вип. В. М. Дрьомін; МОН України, НУ ОЮА. Одеса: Юрид. л-ра, 2012. Т. 11. С. 438–445.*

7. Ефремова Н. П. Восстановление утраченных уголовных дел: дисс. на соискание науч. степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.09. Омск, 2001. 220 с.

8. Жовненко Д. С. Відновлення втрачених доказів у кримінальному процесі. *Держава та регіони. Серія Право. 2011. Вип. 1. С. 162–166.*

9. Курінний В. Вибух у приміщенні Дарницького суду. URL: <http://kreschatic.kiev.ua/ua/2421/art/16984.html>.

10. Суд відкритий ... для злодіїв. URL: https://dt.ua/.../sud_vidkritiy_dlya_zlodiyiv_z_uzhgorodsk.

11. Мартин В. Як з Ужгородського міськрайонного суду зникли кримінальні справи (подробиці). URL: <https://karpatnews.in.ua/news/29702-yak-z-uzhgorodskoho-miskraionnoho-sudu-znykly-kryminalni-spravy-podrobytsi.htm>.

12. Рішення ЄСПЛ «Вермелен проти Бельгії» («Vermelen v. Belgium») від 20 лютого 1996 р. URL: european-court.eu.

13. Рішення ЄСПЛ «Кремзов проти Австрії» («Kremzov v. Austria») 1993 р. URL: <http://echr.ketse.com/doc/12350.86-en-19930921/view/>.

14. Ухвала Печерського районного суду м. Києва від 12.09.2011 р. (справа № 4-3913/11). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/17803814>.

15. Гончаренко В. Г. та ін. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар; за заг. ред. проф. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. К.: ЮСТІНІАН, 2012. 1224 с.

16. Науково-практичний коментар до Кримінального процесуального кодексу України від 13 квітня 2012 року / О. А. Банчук, Р. І. Благута, А. П. Бущенко та ін.; за ред. О. А. Банчука, Р. О. Куйбіди, М. І. Хавронюка. Х.: Фактор, 2013. 1072 с.

17. Ухвала судді Слов'янського міськрайонного суду Донецької області від 28 березня 2016 р. (№ справи – 243/2198/16-к). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56764453>.

18. Ухвала Вінницького районного суду Вінницької області від 30 липня 2013 р. (№ справи 128/34/13-к). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/32686182>.

Navrotska V. V. The Problem Questions of the Legal Adjusting of Proceeding in the Lost Materials of Criminal Case

Proceeding in the lost materials of criminal cases is one of the most important problems of law enforcement. Long time this problem remained without the proper theoretical analysis and normative adjusting. Before the acceptance of new Criminal Procedural Code in 2012 lost criminal realizations recommenced and made decision too in relation to them. However it took place in the conditions of

complete absence of the special legal adjusting. For protracted period of justice reform lawyers and ordinary citizens gradually get used to think really legal categories. And that is why now heavily to combine the requirement of adherence of judicial form, providing of high standards of finishing telling with possibility of proceeding in the lost writing materials of realization without participation of the interested participants of process. Given out, that at the terms of increase requirements to the observance of judicial form absolutely impermissible are the used in practice unofficial going near reopening cases that quite often abuted upon falsification. Questions that touch proceeding in the lost materials of criminal realization have many debatable or in general unexplored theoretical aspects. They are clearly not enough regulated in law or the legal adjusting of corresponding positions does not answer modern requirements. Distant from perfection is law enforcement. It is educed at the same time, that most theoretical, legal and law enforcement problems of criminal-procedural institute of proceeding in the lost materials of criminal case have variants of decision however.

To the basic problems of this institute it is fixed: narrow circle of cases that is subject to renewal in case of their loss; absence for the participants of criminal process of right on the appeal of decreets, statements accepted on results consideration about proceeding in the lost materials; absence at the court of right on own initiative to make decision about proceeding in the lost materials, unsettled in the Criminal Procedural Code of period, during that refurbishable case must be completed.

Key words: *materials of criminal case, proceeding in the lost materials, protection of judicial rights.*

Стаття надійшла 19 червня 2018 р.

УДК 343.140.02

А. В. Ратнова

ЕЛЕКТРОННИЙ ДОКУМЕНТ ТА ЙОГО МІСЦЕ У СИСТЕМІ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Визначено важливість використання електронних документів у кримінальному процесуальному законодавстві. Розглянуто основні визначення електронного документа, що використовуються у нормативно-правових актах та наукових працях вчених. Проаналізовано основні підходи щодо самого терміна «електронний документ» та обґрунтовано необхідність використання цього терміна. Запропоновано авторське визначення електронного документа як джерела доказу. Викладено пропозицію щодо виділення електронного документа як окремого джерела доказу.

Ключові слова: *електронний документ, електронний доказ, документ, доказ, джерело доказу, система доказів.*